

Juuli oli püsimate

Juulikuu pakkus nii päikest kui äikest, nii vihma kui kuiva, nii suvekuumust kui sügisjahedust.

Selle suve motoks kujuneb tujukus ja püsimate, iseloomustas kuu keskel meie ilma sünoptik Taimi Paljak. Tõepoolest: lõppenud heinakuul nägime nii päikest kui äikest, vihma ja kuiva, südasuvist kuumust ja sügist jahedust.

Täna, kuu viimasel päeval, kui seda lugu arvutisse toksin, rääpitakse raadios igati aktuaalselt: "Kuradi külm on, jumala külm on!"

Juulikuu alguskolmandik oli aga igati kena: päevasooja näitajad kerkisid mitmel pool 27 kraadini, keskmised temperatuurid olid seekord üle riigi ühtlased, 17 ja poole kraadi ümber. Vihma tuli küll nagu tavaliselt kesksuviste hoogsadudega – kohati palju, tükati napilt. Poolteisekordselt ületasid dekaadinormi Mustvee ja Türi (35–39 mm), alla poole normist jagus Jõhvile (12 mm).

Tromb või pagi ehk pugi?

Kuu keskpaiku ilm tsipake jähene ning muutus kuivemaks. Riigi ida- ja eriti kaguosa said kastetud vähevõitu – vaid 4–9 mm, seevastu lääne pool mõnel päeval lausa valas: Kuusiku sai ligikaudu kolme päevaga kätte 168% dekaadi vihmavee normist ehk 47 mm.

Elevust tekitas sel perioodil muidugi äikesetorm, mis õõl vastu 18. kuupäeva Tartumaal möllas. Sademed tulid Ulila ja Tartu kanti peamiselt rahe näol, maa olevat hommikul päris valge olnud. Öösel see-eest oli taevas valge, aga välkudest.

Aednike-põllumeeste kahju oli tuntav – kartulite ja sibulate pealsed olid "nagu ära hakitud". Suurimate raheterade läbimõõt ulatunud 5 sentimeetri (Eesti rekord on 7 cm).

Tartu-Tõravere ilmajaamast läks pilv mööda (vihma 0,1 mm, tuult puhanguti 13 m/s), Tartu ülikooli füüsikahoone katusel sadas üle 6 mm, tuulehoog küündis nimmeks 13 m/s.

Mõnel pool nimetati Ulilat tabanud tormi trombiks, s.t

tornaadoks. Arvatavasti oli tegemist siiski vaid äikesega kaasneva pagi ehk pugiga, kus tuul võib samuti muutuda väga tugevaks. Murtud puude tüved olnud ka ühes suunas pikali (trombi puhul oleks nad üksteise peal, enamasti vastupäeva lebanud).

Türiil sadas 36 korda rohkem kui mullu

Juuli lõpukolmandik paistis silma vihma ja jaheduse poolest ("Nagu sügis käes," kurdeti). Elmised dekaadid oli kraadi võrra soojemad normist, ent nüüd oli asi täpselt vastupidi. Ja vihma tuli kõvasti.

Tavaliselt kiputakse ajakirjanduses iga kõvemat sajuhoogu kohe "padukaks" ristima, aga juuli viimastel päevadel sadas mitmel pool tõepoolest korralikult – näiteks 30. kuupäeval Ristnas 68 mm! (Sealne kuunorm on 56 mm.)

Kui EMHIs said kuu kokkuvõtted tehtud, selgus, et kogu riigi keskmine õhutemperatuur oli juulis isegi terake normist kõrgem ehk 16,9° (norm 16,4°), kõige soojem kant oli Võrumaa (17,4°), kõige jahedam aga saartel (Sõrves 16,1°). Et sooja ja niiskust on sel kevadel ja suvel küllaga saadud, pole ime, et kombainid jõudsid põldudele juba 17. juulil. Ei mäletagi nii varajast lõikusaja algust!

Sademeid sai Eesti keskmiselt 80 mm (norm 78 mm), kõige märjem paik oli Ruhnu (127 mm), 68% normist sai Jõhvi (52 mm). Muide, tänavusel heinakuul sadas Türiil 98 mm ehk üle 36 korra rohkem kui mullu!

Ilmast mujal...

Maailma ilmastik oli päris hull. Kreekas, Rumeenias ja Itaalias kerkis kuumus 46 kraadini (Euroopa rekord on 50°). Ungaris oli kraade vähem, hukkunuid aga kõige rohkem, üle viiesaja. Tulekahjud möllasid kogu Lõuna-Euroopas. Kõige suurema hoobi on saanud

Kreeka, kus tuli on hävitanud üle 32 000 ha metsa.

Inglismaad tabas lähiajaloo suurim looduskatastroof – paduvihmadest tingitud üleujutused. Sajad tuhanded elanikud jäid nii elektri kui püsiva veevarustusega.

Veevangis on ka tuhanded külad Indias ja Hiinas. Viimasel maal on üleujutuste läbi kannatanuid sel aastal ligi 40 miljonit.

Texase osariigis valas 60 tunniga 500 mm vihma (peaaegu Eesti aastane sademetekogus), hukkunuid loeti üle kümne. California osariigis aga jäeti põrguliku põua (130 aasta tugevaim – 12 viimase kuu sademete hulk oli Los Angeleses vaid 80 mm!) tõttu ära iseseisvuspäeva tulevärk. Sest juba Puškin teadis, et sademest võib tõusta leek.

...ja muiste

1907. aasta heinakuu oli Tartus üpris normaalne (16,9° ja 81 mm).

Postimehele anti teada:

Vigalast. Mitu päeva sadas raskesti vihma. Mitmel pool oli vesi põldude pääl nõnda sügav, et lootsikuga mureta sõita võis. Kõik, mis külvatud oli, langes vee ohvriks.

Iga aasta Suviste ja Jaani-päeva pühadel veavad talupojad suurel arvul noori kaske linnadesse, mida linnarahvas suure ohinaga ootab. Kas see paaripäevane hää lõhn ja roheline tõesti nii sügav tarvidus on, millela läbi ei saa? Kus enne lehkavad metsad mühasivad, on praegu päevast kõrbenud raiesmikud...

Nõost. Heinasaak, mis ettearvamise järele külma ja pikalise kevade pärast vilets pidi saama, on hästi õnnistanud, iseäranis hää on ristikehin. Et suvevili ka suuremalt osalt tugev näib saama, siis pole loomatoidu puudust karta.

Helvetsias teatatakse, et sääl ilmad külmaks on läinud. Soojamõõtja näitab alla poole nulli ja lund sadab rohkesti.